

Haridusministeeriumi kolleegiumi saali konverentsile «Noorte kasvatamisest kommunismiehitaja moraalkoodeksi printsiipide alusel» olid lisaks pedagoogidele kutsutud noorsooajakirjanikud.

Konverentsi avas haridusminister ajalookandidaat Elsa Gretškina. Ta avaldas lootust, et noorte kõlbelist kasvatust käsitletaks mitmest aspektist, tänapäeva eluprobleemide kaudu, et käsiteldu leiab kajastuse ajakirjanduses ning et edaspidi jäävad noorsooküsimused pidevalt meie massiteabevahendite pilgu alla.

TRÜ dotsent filosoofiakandidaat Paul Kenkmann tuginen oma teema «Õppiva noorsoo kommunistlik kasvatus ja kõrgkool» üldistustes ja järeldustes TRÜ kommunistliku kasvatuselaboratooriumi uurimisandmetele. Et valdav osa kõrgkooliastujaist tuleb üldhariduskeskkoolidest, siis on kõnealune laboratoorium pidanud vajalikuks uurida ka kooliõpilaste koosseisu, vaimust, koolikasvatuse situat-

siooni. Kasvatussituatsiooni on neist kõige raskemini arvestatav komponent ja pedagoogika käsitlustes seni vähe tähelepanu pälvinud. Ajakirjandusdiskussioonidki süüdistavad praeguses koolikriisis küll programme, õpetajaid, õpilasi endid ja vanemaid, kuid ei pööra tähelepanu muutunud koolisituatsioonile.

Varane bioloogiline küpsus toob kaasa eneseväljendustungi. Et sotsiaalne küpsus saabub hiljem, areneb hiljem ka suutlikkus ennast realiseerida, oma elu korraldada. Teatavasti muutuvad ühiskondlikud suhted pidevalt keerukamaks, noorsoo aktiivsuse suunamine, selle aktiivsuse rakendamise vormide areng pole aga olnud vajadustekohane. Sellepärast ei edene ei koolides ega kõrgkoolides noorte omavalitsusorganite töö selliselt, nagu sooviksime. Osatakse küll näha elu arengu probleeme, neid kritiseerida, kuid ise oma tegevust paremini korraldada ei osata.

Üleminek üldisele keskhari- dusele on muutnud ka noor-

soo positsiooni ja funktsiooni ühiskonnas. Kümme-üksteist aastat on noored väärtuste loomise protsessist kõrval, tööga puututakse kokku peamiselt mängusituatsioonis. Lisandub linnastumisaegastust tingitud kontaktus vanemate töö ja töökohaga. Elu- ja töö- eeskujud jäävad abstraktsiks. Ka üldine elulaad ei kujunda tööharjumusi, töösoodsat hoiakut. Pikaajaline passiivne seisund, tarbija- seisund pärsib sotsiaalse vastutuse kujunemist. Siit vastutustundetus õpingutes ja üldse eluviisis, üldine infantiilsus, oma tegude (tegevusetuse) ühiskondliku tähenduse mitte- mõistmine.

Üks situatsioonimuutusi on noorte koondumine tuhandel- listesse koolikollektiividesse, noorsoo-organisatsioonidesse, huvivaldkondadesse, õpilas- ja üliõpilasmalevatesse, kapsel- dumine omavanuste mõtte- ja tegevusmaailma, eraldumine vanemast põlvkonnast. Siit mõttemaailma vaesestumine, tunnete ja huvide ahenemine, sagedasti väärandunud aru-

KÕLBELISE KASVATUS

saam vanemast põlvkonnast, nende käitumis- ja elulaadist, püüdlustest — teisiti öeldes, moonutatud sotsiaalne kogemus, milles on esikohal väline, näiv (lihtsamad mõttestambid, suitsetamine, joomine). Kasvatustööd raskendab seegi, et vanema põlvkonna elukogemusi omandatakse peamiselt õppimise teel, verbaalselt. Praktiline kogemus jääb pinnaliseks. Ka maailmavaade ja ideoloogia omandatakse verbaalselt, mistõttu neis pole küllalt kindlust.

«Niisiis on ühiskonna areng kaasa toonud ka mitmeid kasvatussituatsiooni muutusi ja kasvatusraskusi. Seda on vaja teada ja kasvatuspööd vastavalt muuta. Rohkem seotust täiskasvanute töö- ja suhtlemismaailmaga. On vaja tun-

netada elusituatsioonide juhtimise vajadust,» pani Paul Kenkmann haridustöötajale ja ajakirjanikele südamele.

Eesti NSV teeneline kultuuritegelane TPI kaatedrijuhataja filosoofiakandidaat Kuulo Vimmsaare analüüsis oma näideterohkes ettekandes ateistliku kasvatus- töö osa nõukogude inimese elulaadi kujundamisel. TPI uurimisandmete toel tõestas ta, et teadusliku maailmavaate vormimisel ei tohi unustada ateistlikku aspekti. Ateistlik mõttelaad ei sugene stiilhiliselt, selleks on vaja teadmisi. Kõrgkooli tulijaist on praegu veendunud ateistide kõrval liigi pooled usuasjades ükskõiksed. Ükskõiksus aga on kõikuv pinnas. Ateistlikule maailmavaatele seevastu on omane

-Edasi" 11. det. 1980 a.
m. 2 84

SE KONVERENTS

aktiivne eluhoiak, teadlikkus, teaduslikkus.

Paraku pole seda kasvatus-töös silmas peetud, oli K. Vimmsaare kriitiline.

Enamiku ateismialast informatsiooni on noored hankinud väljastpoolt kooli, peamiselt massiteabevahenditest. Vähe on ka ateistlikku avalikku arvamust kujundavaid kirjandus- ja kunstiteoseid. Pole siis ime, et mõnigais noortes on tekkinud huvi religiooni vastu. See on meie kasvatuspraak.

Asja saab parandada, kui me ei pea ateismi propageerimist üleliigseks, arvates, et ateistlik maailmavaade, ellusuhtumine on midagi kaasa-sündinut, mitte sotsiaalses sfääris elu mõtte, eluväärtuste, ideaalide kaudu kujundatavat.

Vabariikliku Opetajate Täiendusinstituudi kasvatus-töö kabineti juhataja Koidu Metsma sõnavõtu sisuks oli nõukoguliku elulaadi kasvatamine üldhariduskoolis. Ta alustas õppe- ja kasvatus-töö ühtsuse nõudest, mille on kooli ette seadnud NLKP Keskkomitee ideoloogiaotsus ja 1977. aasta koolimäärus.

Iga tund, mida õpetaja klassis alustab, on nii või teisiti kasvatusüritus. Tihe programm ei luba n.-õ. kasvatusliku väärtusega tunniosa aine sisu arvel suurendada. Kasvatusprobleemide arutamiseks lihtsalt ei leita aega. Kes meist ei teaks vana tõde, et pidev kontroll tagab töö efektiivsuse. Tunnikontrolli süsteem on meil välja töötatud, aga kuidas kontrollida tunni kasvatus-tööd? Kontrollida sisuliselt, mitte formaalselt?

Ometi võime öelda, et näiteks Lydia Koidula nimelises Pärnu 2. Keskkoolis ja Rakvere 1. Keskkoolis on kasvatus-töö heal järjel. Seda tehakse oskuslikult õpilasorganisatsioonide, õpilaste omavalitsuse kaudu. Kõneleja nimetas paljude hulgas kiitvalt ka Tartu 5., 7. ja 8. keskkooli.

Meie üldhariduskoolide kasvatus-tulemused on osati Vabariikliku Opetajate Täiendusinstituudi teene. K. Metsma andis ülevaate õpetajate uuest kvalifikatsioonitõstmise süsteemist, mis VÕT-is sisse seatud. Eesmärk on igati tõhustada ainetunni kasvatusväärtusi. Selleks on sisse seatud kasvatus- ja psühholoogiakursused, kus käsitletakse ka õpilaste omavalitsuse, aktiivse eluhoiaku teemasid. VÕT-i juhendada on õpetajate kursusetööd, mis koondatakse teemade kaupa kogumikesse ja on kõigile kättesaadavad. Osavõturohked on

iga-aastased ettekandepäevad linnades ja rajoonides, kus õpetajad esinevad oma kolleegide ees metoodikauurimustega. Osa neist on pälvinud üleliidulise tunnustuse.

Ometi pole meie noorte ideelis-poliitiline ja kõlbelis-moraalne olemus alati meie soovi kohane. Kõneleja tõi näiteks õpilasmaleva, kus nii mõnigi kord jõutakse suve jooksul lammutada need positiivsed isiksuseomadused, mis mitmete koolitalvedega kasvatatud. Noorte kõlbelisi hoiakuid kahjustab lohakalt tehtud töö nägemine. Eriti halb, kui neilt endilt koolide tööõpetustundides või šeffkäitistes praktilal sellist tööd vastu võetakse. Üks kõlbelise väärastumise algeid on formalism.

Kõneleja tõi näite: lisaks õppe- ja kasvatustöö üldplaanile ja aruandele võivad misugused organisatsioonid ja asutused nõuda koolilt veel kah kümmeend kaht ula-uslikku plaani ja aruannet. Kas lihtsalt paberlikku

plaani ja aruanne? Või k-nende põhjal tehtavat tööd? Kui esimest, siis milleks on seda määratud paberikoormat va a, kui teis, siis kes suudaks nii paljude plaanide järgi elada? Õi esti teevad need linnade ja rajoonide haridusuhid, kes ei luba õõsenajatele vaba sissepääsu koolidesse.

Tartu 17. kutsekeskkooli direktor Uno Tenn käsitles nõukoguliku elulaadi ja töössesuhtumise kujundamist vanema põlvkonna kogemuste, võitlus- ja töötraditsioonide näjal. Tal oli oma koolist tuua nii mõndagi eeskujupakkuvat.

Palju oleneb töö korraldusest koolis ja praktikaetevõtetes, sellest, kuidas praktikabaas noori vastu võtab, neid juhendab, millist eeskuju annab.

Noorte töö peab olema loov, siis on ta ka kasvatav. 17. kutsekeskkooli õpetajate ja meistrite loomeinitsiatiivi tunnistajaiks on rahvamajandusnäituselt saadud diplomid ja medalid. Siit kasvatuslik eeskuju teha oma tööd homme paremini kui täna.

SANDER METS